

Vakarai keičia strategiją Baltarusijos atžvilgiu ???

*Laurynas Jonavičius, Julija Narkevičiūtė
Rytų Europos studijų centras*

Šių metų liepos 4 d. Minske, nepriklausomybės dienos minėjimo metu buvo susprogdintas savadarbis sprogmuo. Siekiant išsiaiškinti išpuolio organizatorius, Minsko milicija nusprendė apklausti visus miesto gyventojus. Buvo paskelbtos kelios sprogdinimo versijos. Tarp jų – ir pasikėsinimas į minėjime dalyvavusio A.Lukašenkos gyvybę. Suimta nemažai opozicijos veikėjų, kaltinamų sprogimo organizavimu. Tačiau turbūt svarbiausia sprogimo Minske pasekmė – ištikimų A.Lukašenkos bendražygių pašalinimas iš politinio žaidimo. Kai kurie analitikai sieja šiuos įvykius su Vakarų strategijos Baltarusijos atžvilgiu pasikeitimais.

Faktai. Šių metų liepos 8 dieną Baltarusijos prezidentas A.Lukašenka savo dekretu iš pareigų atstatydino Baltarusijos Saugumo Tarybos valstybės sekretorių Viktorą Šeimaną ir prezidento administracijos vadovą Genadijų Nevyglasą. Į jų vietą paskirti atitinkamai buvęs Baltarusijos KGB vadovas Jurijus Žadobinas ir prezidento patarėjas Vladimiras Makėjus. Naujuoju KGB vadovu tapo Vadimas Zaicevas, iki tol užėmęs Valstybės pasienio apsaugos komiteto vadovo pavaduotojo postą. Oficiali tokių pokyčių priežastis – „perkėlimas į kitas pareigas“. Neoficialiai daug kas atstatydinimus sieja su minėtu sprogamu. A.Lukašenka netgi pasakė V.Šeimanui „nemanau, kad jūs galėtumėte likti šiame poste po incidento. Jūs visų pirma esate kaltas. Prezidento pavedimu jau daugiau kaip dešimt metų organizuojate panašius renginius. Ir nesugebėjote nieko padaryti“. Taip pat paminėtina, kad birželio 13 dieną A.Lukašenka iš pareigų taip pat atleido Nacionalinės Baltarusijos televizijos (pagrindinio propagandos ruporo) vadovo pavaduotoją ir vieną iš ištikimiausių savo aplinkos

žmonių – režisierių Jurijų Azarenką. Į Baltarusiją konsultuoti šalies prezidento ryšių su visuomene klausimais atvyko garsus britų viešųjų ryšių specialistas lordas Timothy Bell'as. Galiausiai, A.Lukašenka apsilankyti Baltarusijoje pakvietė Romos popiežių Benediktą XVI-ąjį. Minsko-Mogiliovo arkivyskupijos metropolitas T.Kondrusevičius paskelbė, kad popiežius priėmė tokį kvietimą.

VLADIMIRAS MAKEJUS

Gimė 1958 m. rugpjūčio 5 d.
1980 m. baigė Minsko valstybinį pedagoginį užsienio kalbų institutą.
1992-1993 m. mokėsi Austrijos URM diplomatinėje akademijoje.

1980-1992 m. tarnavo Sovietų Armijoje. Atsargos pulkininkas.
1993-1995 m. buvo trečiasis

Baltarusijos URM informacijos valdymo ir humanitarinio bendradarbiavimo skyriaus sekretorius; antrasis sekretorius analizės ir prognozavimo skyriuje; antrasis sekretorius URM sekretariate.

1995-1996 m. dirbo Baltarusijos URM valstybinio protokolo tarnybos vadovo pavaduotoju.

1996-1999 m. buvo Baltarusijos atstovas prie Europos Tarybos, Baltarusijos ambasados Prancūzijoje patarėjas.

1999-2000 m. dirbo Baltarusijos URM bendraeuropinio bendradarbiavimo valdybos vadovu.

Nuo 2000 m. kovo – Baltarusijos prezidento patarėjas.

Nuo 2008 m. liepos – Prezidento administracijos vadovas.

Tokie yra pastarųjų savaitių įvykių Baltarusijoje faktai. Nors pareigūnų permetinėjimas iš vieno posto į kitą yra vienas iš A.Lukašenkos sėkmingo išsilaikymo valdžioje strategijos elementų jau seniai, pastarieji pokyčiai sukėlė ypač didelį Baltarusijos stebėtojų susidomėjimą. Kokios gi šių įvykių interpretacijos vyrauja?

JURIJUS ŽADOBINAS

Gimė 1954 m. lapkričio 14 d.
Nuo 1972 m. tarnavo karinėse pajėgose.
1974 m. baigė Kazanės aukštąjį tankistų mokyklą; 1985 m. – Maskvos karinės akademijos tankistų vadovavimo fakultetą.
1976-1990 m. užėmė įvairias pareigas ginkluotųjų pajėgų struktūrose.

1990-1999 m. užėmė vadovaujančias pareigas Baltarusijos civilinės gynybos sistemoje ir VRM vidaus kariuomenėje.

1999 m. paskirtas Baltarusijos Vidaus reikalų ministro pavaduotoju – vidaus kariuomenės pulkų vadu.

Nuo 2003 m. rugsėjo vadovavo Baltarusijos prezidento apsaugos tarnybai.

2007 m. liepos 17 d. generolas-majoras Žadobinas paskirtas Baltarusijos KGB vadovu.

2008 m. liepą paskirtas Saugumo tarybos valstybės sekretoriumi.

Interpretacija. Pagrindinė prognozė, susijusi su visais šiais įvykiais – A.Lukašenka gręžiasi į Vakarų. Pasak Baltarusijos analitinio centro „Strategija“ eksperto V.Karbalevičiaus, visa tai labiausiai primena A.Lukašenkos bandymą pratęsti dialogą su Vakarais¹. Kitas baltarusių politologas J.Ševcovas kalba labai panašiai. Pasak jo, „Šeimano pašalinimas iš pareigų JAV ir Europos Sąjungoje bus traktuojamas jau priimto strateginio sprendimo susitaikyti su Lukašenka kontekste. Ten (Vakaruose) pavargo laukti „oranžinės revoliucijos“ Baltarusijoje ir bando ieškoti bendros kalbos su jos prezidentu“². Pasak ekspertų, visi faktai tai liudija – ir didelio užsienio stebėtojų skaičiaus pakvietimas į rugsėjį suplanuotus parlamento rinkimus,

¹ Валерий Карбалевиц «Кадровые перестановки в высшем руководстве Беларуси». – EurasianHome, 2008 m. birželio 16 d. -

<http://www.eurasianhome.org/xml/t/expert.xml?lang=ru&nic=expert&pid=1639>

² Белорусский политолог: Отстранение Лукашенко двух ведущих силовиков - сигнал Западу о примирении. – Regnum.ru, 2008 m. liepos 8 d. -

<http://www.regnum.ru/news/1025215.html>

ir V.Šeimano pašalinimas, ir popiežiaus pakvietimas bei pažadas „praleisti“ bent kelis opozicijos kandidatus į parlamentą. Baltarusijos apžvalgininkai taip pat pastebi, kad Baltarusijoje į valdžią apskritai ateina nauja politikų karta, o tai signalizuoja apie bandymus pakeisti šalies politinę sistemą ne revoliuciniu, bet evoliuciniu keliu³. V.Šeimanas buvo praktiškai paskutinis senosios A.Lukašenkos komandos narys, kuris atėjo į valdžią ne A.Lukašenkos dėka, bet kartu su juo. Daugelis jį laikė „antruoju žmogumi“ valstybėje, kuris kontroliavo svarbiausią A.Lukašenkos valdžios išlaikymo įrankį – galios struktūras. V.Šeimanas taip pat siejamas su daugeliu politiškai jautrių Lukašenkos oponentų dingimo bylų. Jis ir pagrindinis veikėjas daugelyje skandalų, susijusių su baltarusiškų ginklų pardavimais įvairioms teroristinėms organizacijoms ir trečiojo pasaulio šalims. Baltarusiškas pėdsakas randamas Peru, Ekvadore, Kolumbijoje, Sirijoje, Tadžikistane, Angoloje, Čėčėnijoje, Sudane, Irake ir dar daugelyje regionų, kuriuose vyksta vidaus bei tarptautiniai kariniai konfliktai... Galiausiai, kalbama net apie tai, kad apskritai visa A.Lukašenkos galia ir stiprybė priklauso tik nuo V.Šeimano. Pasak apžvalgininkų, valstybės aparatas Lukašenkos bijojo, bet negerbė. Tuo tarpu V.Šeimano buvo bijomasi, tačiau jis buvo ir gerbiamas⁴. Atitinkamai, V.Šeimano pašalinimas Baltarusijai reiškia šalies galios struktūrų skilimą ir susilpnėjimą. Kitaip sakant, pašalindamas savo valdžios garantą A.Lukašenka lyg ir nukertą galvą tai vištai, kuri jam deda auksinius kiaušinius.

³ Лукашенко затеял смену номенклатурных элит? – 2008 m. liepos 15 d. – http://naviny.by/rubrics/politic/2008/07/15/ic_articles_112_158037/

⁴ Баранчик Ю. “Развязка: отставка Шеймана завершает трансформацию евроатлантического режима Лукашенко“. – 2008 m. liepos 9 d. - <http://www.imperiya.by/authorsanalytics19-2660.html>

VIKTORAS ŠEIMANAS

Gimė 1958 m. gegužės 26 d. Baigė Blagoveščensko tankistų mokyklą. Mokėsi Baltarusijos valstybinio universiteto Teisės fakulteto vakariniame skyriuje, Vidaus reikalų ministerijos akademijoje, gavo

teisėninko diplomą.

Tarnavo desantininku sovietinėje armijoje. Tarnavo Afganistane. 1999 m. gavo generolo-majoro laipsnį.

199-1995 m. buvo išrinktas Baltarusijos Aukščiausiosios Tarybos deputatu. Dirbo Nacionalinio saugumo, gynybos ir kovos su nusikalstamumu komisijoje bei Jaunimo reikalų komisijoje.

Vienas iš artimiausių A.Lukašenkos bendražygių nuo 1994 m. Buvo A.Lukašenkos rinkiminio štabo aktyvistas (atsakingas už kandidato saugumą).

Dirbo prezidento patarėju saugumo ir gynybos klausimais (1994-1995)

1994 – 2000 m. – Baltarusijos Saugumo tarybos valstybės sekretorius

1995 m. kurį laiką ėjo Vidaus reikalų ministro pareigas

2000 m. lapkričio 28 d. paskirtas Baltarusijos generaliniu prokuroru

Nuo 2004 m. lapkričio – Baltarusijos prezidento administracijos vadovas

Nuo 2006 m. kovo iki 2008 m. liepos 8 d. – Saugumo Tarybos valstybės sekretorius.

Patenka į juoduosius ES sąrašus asmenų, kuriems neleidžiama atvykti į ES teritoriją.

Neišvengimai kyla klausimas, kodėl jis taip elgiasi? Vėlgį, daugelis Baltarusijos apžvalgininkų tvirtina, kad vienintelis logiškas tokio elgesio paaiškinimas gali būti susitarimas su Vakarais arba ilgai rengtos ir nuoseklios Vakarų strategijos pergalė. Kokia ta Vakarų strategija?

Strategijos esmė – priversti A.Lukašenką susitaikyti su mintimi, kad susidėjimas su Vakarais yra vienintelis kelias išlipti daugiau ar mažiau sausam iš tos didžiulės balos, kurioje A.Lukašenka sėdi pastaruosius dešimtį metų. Kadangi V.Šeimas yra viena iš svarbiausių figūrų, kurią Vakarai jau ilgus metus reikalauja pašalinti, tai padarydamas A.Lukašenka tarsi ir įgyvendina bent dalį jam keliamų reikalavimų ir signalizuoja apie

pasirengimą suartėti su Vakarais. Tiesa, tokiam kontekste kyla klausimas, kodėl A.Lukašenka, kurio indėlis į daugelį Baltarusijos valdžiai inkriminuojamų nusikaltimų yra netgi didesnis nei Šeimano, staiga nusprendžia pradėti draugauti su „Baltarusijos priešais“? Atsakymas paprastas – Vakarai jam pažadėjo leisti išlaikyti valdžią. Augančių rusiškų dujų kainų kontekste ir vis didėjant tos pačios Rusijos spaudimui, A.Lukašenkai reikia naujos atramos ne tik savo valdžiai, bet ir visos Baltarusijos valstybingumui išlaikyti. Lukašenka pamažu gręžiasi į Vakarus, atlaisvina visuomenės kontrolę, priima vakarietiškas žaidimo taisykles (nors ir pamažu), įsileidžia investicijas. Kadangi visi bandymai revoliucijos būdu pakeisti režimą Minske iš esmės žlugo, toks noras priversti patį režimą save sužlugdyti atrodo realus ir įmanomas. Lordo Bell'o atvykimas irgi puikiai įspaišo į tokios strategijos rėmus – Lukašenkai bus kuriamas „civilizuoto lyderio“ įvaizdis. Kitaip tariant, lyg ir bandoma formuoti nuomonė, kad A.Lukašenka bus nuverstas savo paties rankomis – paskiriant į atsakingus postus pareigūnus, kurie „galvoja europietišškai ir kuriems daug lengviau rasti bendrą kalbą su Vakarų politikais nei tam pačiam Šeimanui“⁵. „Dvarininkų perversmas“ taip pat nėra nauja mintis Baltarusijos padangėje⁶. Tai gan įprastas mąstymo apie pokyčius autoritarinėse sistemose būdas, kuris remiasi prielaida, kad autoritarinis vadovas yra priverstas nuolatos balansuoti tarp skirtingų režimą remiančių, tačiau savo galios didinimu suinteresuotų grupuočių interesų. Tuo metu, kai subalansuoti jėgų pusiausvyros

⁵ Лукашенко затеял смену номенклатурных элит? – 2008 m. liepos 15 d. –

http://naviny.by/rubrics/politic/2008/07/15/ic_articles_112_158037/

⁶ Виталий Силицкий «Беларусь: Царь и его Бояре». – Transitions Online, 2004 m. spalio 15 d. -

<http://www.tol.cz/look/TOLrus/article.tpl?IdLanguage=6&IdPublication=16&NrIssue=64&NrSection=2&NrArticle=12980>

nepavyksta, viena iš grupių paprasčiausiai perima valdžią. Mūsų nagrinėjamu atveju ypatumas gal tik tas, kad A.Lukašenką valdžią perduoti skatina ne atskiros grupės, bet išorinis veikėjas (beje, kas realiai iš Vakarų siūlo sandorį Lukašenkai – JAV, ES ar dar kas nors – pasakyti kol kas labai sunku. Tik kai kurios istorinės analogijos leidžia kelti hipotezę, kad tai gali būti Vašingtonas).

Analizė. Tvirtai teigti, kad A.Lukašenka sutiko su slaptais Vakarų pasiūlymais kol kas negalima. Tikrai negalima tvirtinti, kad tokie pasiūlymai apskritai egzistuoja. Sąmokslų teorijos visada labai populiarios kalbant apie tokius uždarus ir neskaidrius politinius režimus kaip Baltarusija. Pabandykime pasamprotuoti logiškai. Kadru kaita Baltarusijoje nėra naujas dalykas. Pažvelgus į to paties V.Šeimano bei kitų aukštų pareigūnų biografijas puikiai matyti, kad rotacija yra įprastas procesas. Be to naujieji veikėjai, pakeitę V.Šeimaną ir G.Nevyglasą, yra vadinamosios „naujosios kartos“ atstovai – t.y. tiek V.Makėjus, tiek J.Žadobinas už savo pasiekimus ir statusą turi būti dėkingi tik A.Lukašenkai. Atitinkamai, jie ir vieni ištikimiausių A.Lukašenkos politikos vykdytojų. Dabartinio prezidento sūnus Viktoras Lukašenka paskutiniu metu, ir ypač po V.Šeimano pasitraukimo, tapo praktiškai pagrindiniu Baltarusijos prezidento patarėju nacionalinio saugumo klausimais. Žinant, kokią svarbą nacionalinio saugumo (t.y. ir galios struktūrų kontrolės) klausimai turi Baltarusijoje, kyla pagrįstų minčių apie jaunojo Lukašenkos rengimą itin svarbioms valstybinėms pareigoms. Be to, pats faktas, kad laisvės, žmogaus teisių ir demokratijos šaukliai (t.y. Vakarų valstybės) staiga nuspręstų atleisti Baltarusijos prezidentui visas jo nuodėmes mainais už V.Šeimano pašalinimą, taip pat atrodo ne visai įtikinamos. Tiesa, toks demokratijos forpostas kaip JAV ne kartą yra

parėmusios ne visai demokratinius režimus Lotynų Amerikoje mainais už savo įtakos didinimą ir stiprinimą. Bet galbūt egzistuoja koks nors objektyvus A.Lukašenkos atsigręžimo į Vakarus paaiškinimas? Atsakant į šį klausimą pradėti reikėtų nuo veiksmų, palaikančių dabartinį režimą, analizės. Turbūt sunku būtų ginčytis, kad svarbiausias išorinis veiksnys, leidęs A.Lukašenkai drąsiai eksperimentuoti su šalies ekonomika ir išlaikyti bent minimalų visuomenės poreikių patenkinimą, buvo Rusijos ekonominė parama bei energetinių išteklių kainos (mažiausios tarp visų NVS valstybių). Būtent Rusija teikė Minskui įvairiausių dydžių kreditus, leisdavo vėluoti atsiskaitant už naftą ir dujas, vis dar yra svarbiausia baltarusiškų eksporto prekių (neskaičiuojant iš rusiškos naftos perdirbtų produktų) rinka. Tačiau jau nuo 2006 m., kai Maskva pradėjo nustatinėti ne „politines“, o rinkos kainas visiems eksportuojamiems energetiniams ištekliams, Minsko padėtis ėmė vis labiau prastėti. Be to, ir sąjunginės valstybės kūrimas – kuris yra svarbiausias Rusijos tikslas Baltarusijos atžvilgiu – jau seniai nerodo jokių gyvybės ženklų. Maskva tuo tikrai nepatenkinta. O tai reiškia, kad ir paskatų remti A.Lukašenkos režimą jai lieka vis mažiau. Galiausiai, Baltarusija visuomet buvo tam tikras „žaiabolaidis“ ir „buferis“, nukreipiantis nemažą dalį Vakarų kritikos nuo Maskvos režimo. Vertinant pačiame aukščiausiam – strateginiame – tarptautinių santykių analizės lygmenyje, tai reiškia, kad Vakarams būtų labai naudinga galų gale panaikinti šį „buferį“ ir taip atimti iš Maskvos bent vieną kozirį galios žaidimuose. Paprastai tariant, Baltarusija yra pernelyg mažas žaidėjas tarptautinėje arenoje, kad dėl jo būtų verta rizikuoti santykiuose su Rusija. Vadinasi, netgi „paskutiniam Europos diktatoriui“ galima atleisti tam tikras nuodėmes, jeigu iš to bus galima laimėti geresnes pozicijas kalbant su Maskva. Be abejo, tokios vertybės kaip žmogaus teisės, demokratija ir pan., šiuo atveju

būtų nustumtos į antrą planą, o svarbiausias elgesį apsprendžiantis veiksnys išliktų noras įgyti pranašumą galių pusiausvyros žaidime. Šiame kontekste įdomu tai, kad V.Šeimanas kartais buvo vadinamas ne tik pagrindiniu Baltarusijos jėgos struktūrų vadu ir lyderiu, bet ir vienu iš nuosekliausių pro-rusiškos Baltarusijos orientacijos šalininkų. Vadinasi, jo pakeitimas iš esmės reiškia, kad Baltarusijos valdžioje neliko rimtų ir įtakingų pro-rusiškas pozicijas remiančių veikėjų. Kartu tai reiškia ir žalią šviesą suartėjimui su Vakarais, kuris imamas traktuoti kaip dabartinės valdžios ir sistemos išlikimo garantas bent dešimtmečiui. Pasak apžvalgininkų, orientavimasis į Europą šiandieninėje situacijoje praktiškai pareikalautų tik minimalių transformacijų⁷. Tai lemia kelios priežastys:

- 1) narystė Europos Sąjungoje Baltarusijai artimiausią dvidešimtmetį tikrai nenusimato. Vadinasi, europinio kurso pasirinkimas dabartinei valdžiai negresia skubiu esamos sistemos panaikinimu;
- 2) esami ES reikalavimai (12 punktų) nėra visiškai neįgyvendinami. Tuo labiau, kad netgi įgyvendinant juos tik iš dalies būtų sukurtas „reformuotis siekiančios“ Baltarusijos įvaizdis. Minskas jau šiandien kviečia kuo daugiau tarptautinių stebėtojų į rugsėjį įvyksiančius parlamento rinkimus, o Lukašenka drąsiai skelbia, kad netgi „efemerinės“ opozicijos atstovai turi galimybių būti išrinktais. Lordas Bell'as irgi čia;
- 3) Rusijai siekiant visais įmanomais būdais sumažinti energetinių išteklių tranzitą per Baltarusiją, šios šalies likimas ES akyse ilgainiui turėtų mažėti;

- 4) Rusijai pabodo laukti „susivienijimo“ proceso pabaigos ir šiandien Maskva jau spaudžia Minską imtis konkrečių žingsnių. Tuo tarpu Vakarai teigiamu progresu laikytų netgi nedidelius žingsnelius kuriant demokratiją Baltarusijoje. Netgi nesvarbu, kad jų iniciatyva kyla iš pačios dabartinės valdžios.

Taigi, galima daryti prielaidą, kad atsigręždama veidu į Europą, Baltarusija tikrai labai daug neprarastų. Ypač jei A.Lukašenkai būtų suteiktos garantijos išlaikyti valdžią mainais į bent dalines reformas. Toks požiūris yra turbūt vienintelis, galintis pagrįsti Baltarusijos apžvalgininkų ir analitikų keliamą idėją apie Minsko atsigręžimą į Vakarus. Tiesa, galutinio jo patvirtinimo kol kas reikia palaukti įdėmiai stebint įvykius Baltarusijoje ir aplink ją.

⁷ Юрий Пшеник „Интеграция как вечный двигатель“. – Наше Мнение, 2008 m. liepos 16 d. - <http://nmnby.org/pub/0807/16j.html>

Mažoji diktatoriaus didysis guru

Lordas Timothy Bell populiarumo stygiu šiuo metu negalėtų skystis. Komunikacijos kompanijų „Bell Pottinger“ ir „Chime

Communications“ vadovas, viešųjų ryšių specialistas darbo kontraktą su Baltarusijos prezidentu A. Lukašenka vadina „mažu darbeliu, dėl kurio jį visi nervina“. Tačiau užduotis transformuoti diktatoriaus valdomą šalį į investitoriams patrauklią draugišką Vakarams valstybę – nelengva užduotis net Timothy Bell’ui.

Vokietijos laikraštyje „Süddeutsche Zeitung“ publikuotame interviu Britanijos aukštųjų rūmų narys save apibūdina kaip žmogų, pakeitusį Europą ir visą pasaulį: „Aš prisidėjau prie taikios Sovietų Sąjungos griūties ir nekruvinos apartheido baigties“. Viešųjų ryšių guru vadinamas Timothy Bell turi galvoje darbą pirmajam Rusijos prezidentui Borisui Jelcinui prieš išrenkant jį antrajai kadencijai bei paskutiniam Pietų Afrikos apartheido eros Prezidentui Frederikui Vilemui de Klerkui (1989-1994). Viešųjų ryšių specialisto darbdavių sąrašas čia tik prasideda. Save kaip profesionalų politikų įvaizdžio kūrėją britas atrado dar aštuntajame dešimtmetyje. Tuomet jis Margaret Thatcher iš namų šeimininkės padarė legendine „geležine ledi“. Tris kartus su jo pagalba Margaret tapo Didžiosios Britanijos ministre pirmininke. Atsidėkodama ji suteikė piaro (angliškai – *public relations*) specialistui lordo titulą. Tony Blair jį titulavo peru iki gyvos galvos (tai jam suteikia teisę iki gyvos galvos būti Britanijos aukštųjų parlamento rūmų nariu). Po to sekė Saudo Arabijos, Irako Vyriausybė, Tailando eks-premjeras Taksin Činavat, JAV Prezidentas Ronald Reagan, Čilės diktatorius Augusto Pinochet. Lordas Bell dirba su rusų oligarchu Borisu Berezovskiu, šiam radus politinį prieglobstį D. Britanijoje. Naudingų Bell’o patarimų gavo ir dabartinis Ukrainos prezidentas V. Juščenko. Būtent „Bell Pottinger“ kompanijos dėka 2006 m. spalį pasaulis išvydo šokiruojančias A. Litvinenko nuotraukas. Šiomet įspūdingą sąrašą papildė A. Lukašenka...

ES reikalavimai Baltarusijai:

- Gerbti Baltarusijos gyventojų teisę rinkti savo lyderius demokratiškai – teisę gauti visų pozicijas atspindinčią informaciją ir susipažinti su visais kandidatais. Tai apima ir opozicijos kandidatų teisę vykdyti savo kampaniją nebijant persekiojimų ir suėmimų; teisę į nepriklausomą rinkimų stebėjimą; teisę laisvai reikšti savo nuomonę ir tikėtis teisingo rezultatų skaičiavimo.
- Gerbti Baltarusijos gyventojų teisę į nepriklausomą informaciją bei saviraiškos laisvę, t.y. sudarant sąlygas žurnalistams laisvai dirbti jų nepersekiojant.
- Gerbti nevyriausybių organizacijų, kaip svarbiausio sveikos demokratinės visuomenės dalies, teises.
- Paleisti politinius kalinius – demokratinės opozicijos ir nevyriausybių organizacijų atstovus, paprastus piliečius, suimtus per taikias demonstracijas ir mitingus.
- Tinkamai ir nešališkai išnagrinėti dingusiųjų asmenų bylas.
- Užtikrinti Baltarusijos gyventojų teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą – nedaryti politinio spaudimo teisėjams, nevykdyti politškai motyvuoto teismo persekiojimo ir neatiminti laisvės asmenims, taikiai reiškiantiems savo nuomonę.
- Užbaigti neteisėtus suėmimus ir nutraukti blogo elgesio su kaliniais praktiką.
- Gerbti tų Baltarusijos piliečių, kurie atstovauja tautines mažumas, teises ir laisves.
- Gerbti Baltarusijos darbininkų teises – teisę kurti profesines sąjungas ir dalyvauti jų veikloje ginant dirbančiųjų interesus.
- Ginti Baltarusijos darbdavių teises – nesikišti į privatų verslą.
- Prisijungti prie kitų Europos tautų panaikinant mirties bausmę.
- Pasinaudoti Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO), Europos Sąjungos (ES) ir kitų organizacijų siūloma parama Baltarusijai skatinant paramą žmogaus teisėms.